

ביצד פרק שני יבמות

כג.

עין משפט גר מצוה

נח א מיי פ"ד מהל'
אישות ל' די סמג
עשין ממ טוש"ע א"ש"ע
סימן מד סעף ז'
ג ב מיי פ"ד מהלכות
אסורי ביאה הלכה א'
טוש"ע א"ש"ע סימן טו
סעף י'
ג ד מיי פ"ד מהל'
יבוס הלכה ד'
ס א ד מיי פט"ו מהל'
אסורי ביאה הלכה ג'
סמג לאון קה טוש"ע
א"ש"ע סימן ד סעף יט:

תוספות ישנים

(א) ועוד לפשיטא דלון
לנני להפסיד לך מלמס:
בין שאומרים לאבך הולא.
ויינו מידי כרימות לילכא
לאוקומי בחייבי לאון דהא
כבר שמעין להו מי
תהייה שחר קדושין
מופסין כסו ועוד מיח
לאוקומי בחייבי כרימות
דמשמע הולא משום דהוי
אשה ללא תפסי בה קדושין
ויינו מידי כרימות דלון
היינו לאון קדושין ופולין
חד כפסה וחד בעובדת
כוכבים וזריכי. ומיהו
דכפיק האומר (קדושין
סח:). משמע דלא לריך
רק מד קרא לשפחה
ועובדת כוכבים דפריך אלף
האשה וילדיה למה לי ולא
קאמר חד לשפחה וחד
לעובדת כוכבים ו"ל דהכא
היינו טעמא דלפנין מרי
קראי משום דחזין הכא
לדף מידי כרימות דלית
בהו קדושין מרבין מדכמי
מולדת חוץ בין שאומרים
לחייבי הולא. איך אי ליכא
מרי קראי לשפחה ועובדת
כוכבים לא הוה ממעטין
רק מד מנייהו שחרי יש לנו
לריות כל מה שנוכל דהא
אף מידי כרימות מרבין
אלה התם אין לחלק ביניהם
ועובדת כוכבים לא הוה
ומיהו כי קאמר הכא
אשכחן שפחה עובדת
כוכבים מלן אמאי לא
משמע דנפקא מדכמי כי
תהייה וילדו כל היכא
דקרינן בהו כי תהייה
ועובדת כוכבים לא בני
הוינו ניהו דחיי קאמר
למה דפרישית מיהו דהכא
לא מני למימין כן משום
דלף מידי כרימות דלא
קרינן בהו נמי כי תהייה
מרינן הכא ממולדת חוץ:

תוס' חד מקבאי

היא. ודלדה כמה ולא
תפסי בה קדושין ואפי'
בשפחה שטבלה לשם
עבודת דשיכא במצות
דהא אמר בהא שמעתה
וצריכה דאי אשבעין
בעובדת כוכבים משום
דלא שייכא במצות.
ואז אנס ופתח אשה
מותר לישא בתה דרוקא
לאחר מיתא האשה אבל
בחי האשה אסור לישא
בהו דתנן הנוטין מן
האשה אסור באמה ובבתה
ובאחותה דנשי לגבי נשי
שכיחין דאולין:

ובי יש אהובה לפני המקום. דפשיטא דכשיל אהבת ושנאת העל
לא יפקיע המקום זכות בנה ואם תאמר וימא שנואה היינו
רשעה דהיא שנואה לפני המקום ו"ל דמשמע ליה אהובה ושנואה
בנישואיה ואם דברשעה מדבר בלא נישואיה נמי יש לשנאותה (א):
ורבי יוסי ברבי יהודה חד בשפחה
וחד בעובדת כוכבים. וא"ת

ולמה לי קרא דהאשה וילדיה למצת
אשת אבך נפקי מרייהו דלון אישות
לאבך זה ו"ל דהוה מוקמינן קרא
דמסתברא טפי ואיך הוה מרינן
ממולדת חוץ בין שאומרים לאבך
הולא כי היכי דמרינן מנייה חייבי
כרימות: **ואי** אשמועינן עובדת
כוכבים משום דלא שייכא במצות. לא
הוה לריך להן כרימותא דעובדת
כוכבים לא מפרש כהדיא בקרא
וצטעמא קמא סגי דלי לאו אלא חד
קרא הוה מוקמינן בשפחה משום
דלון לה (י) חיים וא"ת השתא דליכא
טעמא דעובדת כוכבי ואיכא טעמא
שפחה למה לי קרא דהאשה וילדיה
למצת אשת אבך ממעטי מרייהו
דמי מנייהו מפכת ו"ל דה"ל טעמא
דלא שייך מצותא עדיף והוה מוקמינן
לה דעובדת כוכבים א' ואע"ג דטעמא
דעובדת כוכבי לא הוה אלא משפחה
כיון דליכא בשפחה טעם כל דהו דלא
הוה דעובדת כוכבים:

(א) **קסבר** רבינא עובד כוכבים
ועבד הבא ע"ב בת
ישראל הו"ד בש"ח. כן גיר' הקונטרס
וכן כמזב ברוב ספרים כאלף
בדקדוקין דסוף פרק האומר (דף סח:
וזהו ברוב ספרים כמזב הולד ממזר
וכן גורס התם וכן נראה עיקר לר"י
דכיון דצרת ישראלית שדינן ליה הוה
טפי ממזר ממאי דהוה שדינן לעבד
עובד כוכבים דלון ממוזרות לעבד
כוכבים וכן משמע לעיל דקא"ר יוחנן
בספ"ק (דף יז. ו) וכולן לפסול והדר
קאמר כי אמריה קמיה דשמואל
אמר אין בך הגזל מן העובדת
כוכבים קרוי בך אלא בנה אמר
וחושבין לקדושו דעובד כוכבים הוה
ולא ממזר והא דלמרינן דפרק י'
צבור (בכורות דף מו. ו) וזהו ג' ליה
שנתעברה מן העובד כוכבים בנה
פטור מזהו סלעים דקא"ר ל'
אין מזהמין את הולד אלא אפילו למ"ד
מזהמין לוי פסול איקרי אומר ר"י
דמ"ד אין מזהמין היינו מ"ד הולד
ממזר דלאו צטר עובד כוכבים שדינן
ליה ולשון מזהמין על שם עובדי כוכבים
שהן מזהמין וצקונטרס לא פירש שם
כן: **ההוא** בשבעה אומות בתיב.

ואע"ג דלא תחנס דכתיב נמי
ע"ז (ד. כ) בכל אומות עובדי
בז' אומות אלא משום דכי יסיר
ואי לאו כי יסיר הוה מוקמינן ליה
לרצון ולר"ש דריש טעמא דקרא אי
דקרא משום והוה (י) מוקי ליה דוקא
בז' אומות דמסרינן
טפי וא"ת דלא תתחנן צם דכתיב
עו. ו) וי"ל דעל כרחק אי אפשר
והיכי כרת בריית שלמה עם חירס
האומות עובדי עובדת כוכבים
תכרות להם ולאליהם בריית (שמות
מזכתיב ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג'
עובדי עובדת כוכבים בריית שאני
דכתיב ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג'
מאן תנא דפ"ג ע"ה דרבי יוסי בר'
לו וקאמר נמי בתר דהוה אלא
למני דקפיד נמי קרא דכתיב

פרט לחייבי לאוין. אם נשא אביו ממזרת והוליד בת לאו אחותו היא
ואימא דלא תפסי בהו קדושי: יש אהובה לפני המקום. לורך היה
לו להזכיר שאם זה היה אהוב את זה וישנו את זה או אהובה משתנה
בכך פשיטא שאם זה שנואה אין המקום שנואה: שנואה בנישואיה.
בעצירה: כי תהייה. דלית זהו
הויה: ואימא. דהאי צם אשת אביו
פרט לאחותו מחייבי כרימות דלון
אישות זה לאבך דהא לא תפסי בהו
קדושין דלפנין מלכות אשה שהיא
צכרת וכתיב זה לא תקח אין לך זה
לקומין צ' האומר להזכיר בקדושין
(דף סו.): **שפחה** אין לה חיים. אין
ליחס דכתיב עם החמור (בראשית
כג) ועובדת כוכבים מתיחסת על
שם אביה דכתיב באלון בן באלון
(מ"ג כ) הדרימן בן טבירמון (מ"א
טו): **שפחה שייכא במצות.** כל מצוה
שהאשה חייבת בה עבד חייב בה
דגמר לה לה מאשה (מגילה דף טז.):
כי יסיר את בנה. מדלא כתיב כי

תסיר ש"מ הכי קאמר בך לא תמן
לצני כי יסיר בעל בך את בך שחלד
לו בך מלאכה אלא אכמו לא תקח
לצנך לא קמהדר ולא קרינן ביה כי
תסיר צם העובד כוכבים את בנה
שחלד מאחרי. אלמא בך מן העובד
כוכבים שילדה לו בנה קרוי בך ואין
בך הגזל מן העובדת כוכבים קרוי
בך: **ש"מ.** מדכתיב כי יסיר את בנה
ומוקמינן ליה בן שחלד בך לעובד
כוכבים אלמא בן שחלד מן העובד
כוכבים קרוי נמי בך: **לימא** קסבר
רבינא וכו' הולד כשה. ולקמן פליגי
זה בהחולן (דף מה.). (ב) (ו"ל' דהולד
ממזר גרסי' דלא הוה כג שנתגייר
אלא לז' ישראלית יש צו ושייך ביה
ממזרות): **שצעה** אומות כתיב
ושאר עובדות כוכבים מנלן דולדה
כנויה: **לרבי שמעון** דריש טעמא
דקרא. דפרק המקבל צצעה מניעה
(דף קטו). אלמנה עניה אין ממשכנין
אותה אלא עשירה ממשכנין (ט) שאין
אתה חייב להחזיר לה ואין אתה משיאה
שם רע בשכנומיה אלמא דריש טעמא
דלא תחבול בגד אלמנה (י) משום שם
רע ומזינא עשירה מן הכלל. והכא
נמי לדידה יוחא דלי נמי לא מפרש
קרא טעמא הוה דריש טעמא דמיתון
משום כי יסיר את בנה ולא אינטרין
קרא לפרושי טעמא ואייתר קרא כי
יסיר לרבות שאר מסרינן: אלא
לרצון. אינטרין קרא לפרושי טעמא
בז' אומות גופייהו ולמעוטי שאר
אומות דלינן דלוקין בעובדת כוכבים
כמותן דקיימאל לון (חולין דף יג.):
עובדי כוכבים שחול' לאו עובדי עובדת כוכבי' הן אלא מנהג אבותיהן
צדיהן ולא אייתר ליה רצויה ושאר אומות מנלן. ודכוותיה אמרינן
בסנהדרין (דף כה). ג' לא ירבה לו נשים ולא יסור לצבו' דלר"ש
הו לא יסור לרצויה דבלאו פירושא דקרא הוה דרשינן ביה טעמא
ולרצון דלא דרשי טעמא דקרא דעלמא הכא קרא פירש טעמא:

מנתי
טפי וא"ת דלא תתחנן צם דכתיב
עו. ו) וי"ל דעל כרחק אי אפשר
והיכי כרת בריית שלמה עם חירס
האומות עובדי עובדת כוכבים
תכרות להם ולאליהם בריית (שמות
מזכתיב ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג'
עובדי עובדת כוכבים בריית שאני
דכתיב ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג'
מאן תנא דפ"ג ע"ה דרבי יוסי בר'
לו וקאמר נמי בתר דהוה אלא
למני דקפיד נמי קרא דכתיב

מנתי
טפי וא"ת דלא תתחנן צם דכתיב
עו. ו) וי"ל דעל כרחק אי אפשר
והיכי כרת בריית שלמה עם חירס
האומות עובדי עובדת כוכבים
תכרות להם ולאליהם בריית (שמות
מזכתיב ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג'
עובדי עובדת כוכבים בריית שאני
דכתיב ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג'
מאן תנא דפ"ג ע"ה דרבי יוסי בר'
לו וקאמר נמי בתר דהוה אלא
למני דקפיד נמי קרא דכתיב

(א) קדושין סח. (ב) קדושין סח
ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג'
ע"ש טעמא. (ג) לקמן מה.
קדושין ע"ה: (ד) י"ל דהוה
(ו) ר"ל מ"א. (ז) וצדק
דל. (ט) וצדק
(י) ועיין סגן תוספות
בסנהדרין כ"ג סוף ד"ה
וטובל יוס וטוס' וצדקס.
ד"ה ג"ה וטוס' יסוב על
והו.

תורה אור השלם

1. כי תהיין לאיש שתי
נשים האחת אהובה
והאחת שנואה וילדו לו
בנים האהובה והשנואה
והיה הבן הבכור
לשנואה: דברים כא טו
2. ערות אהובת בת
אבך או בת אפך
מולדת בית או מולדת
חוץ לא תגלה ערוותך:
ויקרא י"ח
3. ערות בת אשת אבך
מולדת אבך אהובת
הוא לא תגלה ערוותך:
ויקרא י"ח
4. אם אדוני יתן לו
אשה וילדו לו בנים או
בנות האשה וילדיה
תהיה לאדניך והוא יצא
בגפו: שמות כא ד
5. כי יסיר את בנה
מאחרי ועבדו אלהים
אחרים ויהיה אף ין בכם
והשמידך מהר:
דברים ד ד

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לימא וכו'
ולו נראה כי צ"ל אינו
מגדרי רש"י: (ב) ד"ה לא
שמעין וכו' עשירה
ממשכנין אותה שאין
(ג) והתפחה ד"ה לימא
קסבר רבינא: (ד) ד"ה
הוא וכו' משום הסיה
והוה מוקמינן ליה:

הגהות מהר"ב

(א) תוספות ד"ה וכו'
אשמעינן כו' ואלף ע"ב
דטעמא דעובדת כוכבים
עדיף לא הוה כו' פליגי:

מוסף רש"י

וכי יש אהובה לפני
המקום. לומר וכי
הסתמו או שגלמו של
בעל תשובה לפני המקום
לשנות דין המלה בשעילה.
שהולך הכתוב למנוב
לא יוכל לזכר את שם
האהובה, לא הוה ליה
למיכתא אלא כי את הבכור
יפיק, ואנא דיעבא לא
שנא אמו האהובה ולא
שנא אמו טעמא (קדושין
סח.). שנואה בנישואיה.
ששואיה טעמא לנני
המקום. כגון מידי לאפי'
ואמור רחמנא כי תהיין.
אלמא אית צבו היה
(שם). כי יסיר את בנה
מאחרי. לעיל מניה כתיב
בך לא תמן לבנו ובנו
לא תקח לבנך, ומכאן
ליה כי יסיר את בנה
מדלא כתיב כי יסיר את
בך. משמע דבן השולד
לעבד כוכבים מתקן קאמר
שיקרנו העובד כוכבים
מלמתי, ושמעין דבן בך
אפילו מן העובד כוכבים
קרוי בך ואין בך הגזל
מן העובדת כוכבים קרוי
בך. מדלא כתיב נמי כי
תסיר את בנה בך, דמשמע
מניה דקפיד נמי קרא דכתיב